**Український державний університет
імені Михайла Драгоманова**

ВЕКТОРИ ПСИХОЛОГІЧНОГО ПІЗНАННЯ:

збірник наукових праць учасників звітно-наукової конференції викладацького складу та здобувачів освіти Факультету психології
ОПП «Психологія» та «Прикладна психологія»
(21-24 квітня 2026 року, м. Київ)

**КИЇВ
2026**

УДК 159.9.01.072:165 [005.745
В 26

Рецензенти:
МОВА Людмила – доктор педагогічних наук, кандидат психологічних наук, доцент, Київський національний університет культури і мистецтв;
ЛУПІЙКО Людмила – кандидат психологічних наук, доцент, заступник декана з навчально-методичної роботи Факультету психології, Український державний університет імені Михайла Драгоманова.

Рекомендовано до друку Вченою радою факультету психології Українського державного університету імені Михайла Драгоманова (протокол № 13 від 30 квітня 2026 р.).

Вектори психологічного пізнання: збірник наукових праць учасників звітно-наукової конференції викладацького складу та здобувачів освіти Факультету психології ОПП «Психологія» та «Прикладна психологія» (21-24 квітня 2026 року, м. Київ) [Електронне видання] / Загальна ред.: проф. Т.В. Андрущенко, проф. Г.П. Мозгова. Ред. колегія: проф. Л.М. Вольнова, проф. І.М. Ковчина. Київ: УДУ імені Михайла Драгоманова, 2026. 268 с.

Збірник містить тези доповідей учасників конференції та охоплює проблемні питання, що стосуються різних проблем вікового розвитку, соціальної взаємодії та подолання наслідків психотравмуючих ситуацій становлення особистості та діяльності майбутнього фахівця–психолога.

© Колектив авторів, 2026
© УДУ імені Михайла Драгоманова, 2026

1. Попелюшко Р. П., Борисова О. Збереження ментального благополуччя особистості в умовах воєнного стану. *Психологічна наука і практика: сучасні виклики та допомога особистості у кризових умовах* : матеріали Міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф. (10 квіт. 2025 р.). Київ : Вид-во УДУ імені Михайла Драгоманова, 2025. Ч. 1. С. 299–302.

2. Ковчина І.М., Панченко М.В. Теоретичні засади ведення переговорів та психологічні особливості виникнення партнерами конфліктів у міжнародній взаємодії. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 12. Психологічні науки : зб. наук. праць* / за наук. редакцією І. С. Булах. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2022. Вип. 19 (64). С.23-33. https://sj.npu.edu.ua/index.php/pn/issue/view/57

3. Сердюк Л. З., Отенко С. Салютогенетична основа психічного здоров'я та психологічного благополуччя особистості. *Організаційна психологія. Економічна психологія*. 2021. Вип. 4 (24). С. 68–74. https://doi.org/10.31108/2.2021.4.24.9.

Блиндюк Наталія Сергіївна,
здобувачка другого рівня вищої освіти,
спеціальність С4 Психологія,
ОПП «Прикладна психологія»

Помиткіна Любов Віталіївна,
доктор психологічних наук, професор,
професор кафедри психології

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ САМООЦІНКИ У СТАРШОКЛАСНИКІВ

Актуальність проблеми. У сучасних соціально-економічних і політичних умовах зростають вимоги до особистості, її активності та здатності до самореалізації. У цьому контексті важливого значення набуває розвиток самосвідомості та формування адекватної самооцінки як системи уявлень про власні якості й можливості, що визначає поведінку, міжособистісні взаємини, рівень домагань і життєві цілі. Період ранньої юності є ключовим етапом особистісного становлення, коли формується світогляд, система цінностей і відбувається професійне самовизначення. Самооцінка старшокласників відіграє важливу роль у процесах соціалізації та адаптації до дорослого життя, що зумовлює актуальність її дослідження.

Ступінь розроблення проблеми. Проблема становлення уявлень особистості про себе та рівня домагань широко досліджена у вітчизняній і зарубіжній психології. Теоретичні засади її вивчення висвітлено у працях І. Беха, І. Булах, Г. Костюка, С. Максименка, Р. Павелківа, Н. Побірченко. У дослідженнях зарубіжних учених – Дж. Аткінсона, У. Джеймса, К. Левіна, Дж. Роттера, Х. Хекхаузена, Ф. Хоппе – ці явища розглядаються у контексті мотивації досягнення. Попри значну кількість наукових праць, проблема формування самооцінки у старшокласників потребує подальшого вивчення.

Виклад основного матеріалу. Самооцінка є ключовим чинником розвитку особистості. Вона визначає не лише сприйняття і прийняття людиною самої себе, а й відіграє важливу роль у структурі гідності особистості, мотиваційній сфері, розвитку соціального інтелекту, соціальній адаптації та поведінці особистості.

Термін "самооцінка" вперше був введений У. Джеймсом і пов’язувався з первинними емоціями, які можуть включати гнів або задоволення, а в широкому розумінні відображає задоволеність чи незадоволеність особою щодо самої себе. Це відчуття може впливати на взяття рішень, взаємодію з іншими та загальну адаптацію до конфліктних ситуацій [5].

Емпіричні дослідження І. Калюжної та А. Москальової показали, що старшокласники з адекватною самооцінкою здатні зробити усвідомлений вибір професійного становлення, тоді як учні з низькою самооцінкою мають уявлення про своє майбутнє, але воно часто нав’язане зовнішніми чинниками [2].

Вона відіграє ключову роль у житті кожної особистості, виконуючи регуляторні та захисні функції, які формують поведінку, діяльність та взаємодію з іншими. Захисна функція самооцінки сприяє стабільності та автономності особистості, але може також призвести до спотворення досвіду. Самооцінка характеризується рівнем (високим, середнім, низьким), співвідношенням з реальною успішністю (адекватною чи неадекватною) та особливостями будови (конфліктною чи безконфліктною) [3].

Дослідження В. Левицької виявило, що рівень та адекватність самооцінки значно впливають на професійний вибір старшокласників. Зокрема, низька самооцінка корелює з вибором професій типу «людина–техніка», висока – з професіями типу «людина–людина», «людина–художній образ», «людина–знак», а середня самооцінка демонструє різноманітні схильності, зокрема до професій «людина–природа» [4]. Отже, розуміння поняття «самооцінка» визначається суб’єктивним сприйняттям цього явища, заснованим на внутрішньому порівнянні між різними аспектами ідентичності [1].

Висновки. Формування самооцінки у старшокласників є ключовим чинником розвитку особистості, який визначає рівень самосвідомості, цілісність «Я-концепції», мотивацію, міжособистісні стосунки та професійне

самовизначення. Адекватна, позитивна самооцінка забезпечує внутрішню стабільність, впевненість у власних здібностях і готовність до майбутніх соціальних та сімейних ролей.

Список використаних джерел:

1. Бегеза Л. Є. Соціально-психологічні концепти самооцінки особистості. *Сучасні аспекти модернізації науки: стан, проблеми, тенденції розвитку*: *матеріали XVII Міжнародної науково-практичної конференції*, м. Київ; Ларнака, 07 січня 2022 р. / за ред. Є.О. Романенка, І.В. Жукової. Київ; Ларнака: ГО «ВАДНД», 2022. С. 170–174.

2. Калюжна І., Москальова А. С. Вплив самооцінки на професійне самовизначення старшокласників. *Наука і молодь – 2021: пріоритетні напрями глобалізацій них змін: матеріали Міжнародної наук.-практ. конференції здобувачів вищої освіти і молодих вчених*, 2021. С. 127-130.

3. Кулаковська Р. Р. Особливості формування адекватної самооцінки у підлітковому віці: кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня «бакалавр», спеціальність 053 «Психологія»; ЧНУ ім. Петра Могили. Миколаїв, 2022. 84 с.

4. Левицька В. Ю. Вплив самооцінки на професійне самовизначення старшокласників: кваліфікаційна робота магістра : 053 Психологія. Хмельницький, 2021. 70 с.

5. Михайлишин У. Б. Вплив самооцінки на конфліктну поведінку підлітків. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Психологія.* 2021. № 3. С. 86–92.

Ботнар Вікторія Іванівна,
здобувачка другого рівня вищої освіти,
спеціальність С4 Психологія,
ОПП «Прикладна психологія»

Дульска Оксана Володимирівна,
викладач кафедри освіти дорослих

ОСВІТА ЯК КЛЮЧОВА СКЛАДОВА АДАПТАЦІЇ МІГРАНТОК

Актуальність теми дослідження зумовлена зростанням кількості вимушених мігрантів і біженців унаслідок воєнних подій, соціально-економічної